

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ» ДЛЯ ТЕХНІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

УДК 330.34:502.1
М 54

Методичні вказівки до виконання семінарських занять з дисципліни «Стратегія сталого розвитку» для технічних спеціальностей всіх форм навчання [Електронний ресурс] / М.І. Таврель, О.П. Богомаз. – Луцьк : ДонНТУ, 2023. – 41 с.

У методичних рекомендаціях викладено тематику практичних занять, розбір рішення задач.

Укладачі: М.І. Таврель, ас. каф. ПД,
О.П. Богомаз, PhD, доц.каф.ПД

Рецензент: В.Ю. Каулін, к.т.н., доц., доц.каф.ХТХМ

Відповідальний за випуск: В.К.Костенко, д.т.н., професор, зав.каф. ПД

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ,
Протокол № 6 від 28.03.2023 р.

Розглянуто а засіданні кафедри природоохоронної діяльності,
Протокол № 8 від 27 березня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Семінар 1	5
ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	
Семінар 2	8
СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Семінар 3	10
СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ І СУСПІЛЬСТВА	
Семінар 4	17
ЕКОІНВІСТИЦІЇ ТА ЕКОІННОВАЦІЇ	
Семінар 5	19
СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ	
Семінар 6	30
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВОЇ АСОЦІАЦІЇ	
Семінар 7	37
ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ-2030 ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖИТЛОВОЇ АСОЦІАЦІЇ	
Семінар 8	39
ІНДИКАТОРИ СТРАТЕГІЇ	
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	41

ВСТУП

Методичні вказівки навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» розроблено на підставі рішення відповідного вищого навчального закладу, навчальних планів та навчальної програми відповідної дисципліни. Методичні вказівки до виконання семінарських занять мають на меті надати студентам навичок практичного використання знань, критичного мислення, набутих на лекційних заняттях, по збереженню природи у контексті сталого розвитку суспільства, стратегії сталого розвитку, сталого розвитку підприємств і суспільства, екоінвестиції та екоінновації, стратегія сталого розвитку України до 2030 року, стратегії розвитку житлової асоціації, цілі сталого розвитку-2030 та діяльність житлової асоціації, індикатори стратегії.

Метою практичних завдань навчальної дисципліни є вивчення еколого-економічних закономірностей сталого розвитку, а також володіння механізмом господарської діяльності з урахуванням екозбалансованого розвитку соціально-економічних систем.

Основними завданнями семінарських занять з дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є: вивчення змісту процесів розвитку і механізмів їх реалізації; дослідження природних і соціально-економічних передумов сталого розвитку систем; аналіз енергетичної основи еволюції природних систем і квазіенергетичного базису розвитку економічних структур; дослідження впливу інформаційних чинників існуючих процесів розвитку; розробка рекомендацій щодо підготовки та обґрунтування рішень по трансформації соціально-економічних систем в напрямку інноваційного екозбалансованого розвитку; формування науково-методичних підходів до визначення оптимального співвідношення витрат на реалізацію механізмів негативного та позитивного зворотного зв'язку; формування управлінських механізмів по реалізації рішень проблем екозбалансованого розвитку соціально-економічних систем..

Дані методичні вказівки пропонується використовувати для проведення семінарських робіт студентів з дисципліни «Стратегія сталого розвитку», яка викладається на кафедрі «Природоохоронна діяльність».

Семінар 1

ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Мета: навчитися висловлювати свою власну думку щодо збереження природи у контексті сталого розвитку суспільства.

Тривалість заняття: 2 години

Завдання 1

Поясніть з погляду сталого розвитку прислів'я:

«Бережливість – найкраще багатство».

«Як гукнеться, так і відгукнеться».

«Без господаря будинок - сирота».

«Дома - не в гостях: посидівши, не підеш».

Завдання 2

Протягом 5–7 хвилин сформулюйте три найважливіші, на вашу думку, аргументи, які повинні переконати людство в тому, що екологічна проблема стає в наші дні проблемою номер один.

Завдання 3

Обговорення відносин у системі «людина – природа»

Коли людина вперше підняла камінь або ціпок, щоб використовувати їх як знаряддя праці, він безповоротно порушив баланс із навколишнім середовищем. Поки цих знарядь було небагато, вони дуже помітно впливали життя людей. Але що більше у житті з'явилося нових інструментів, то швидше відбувалися зміни. У цих змін змінювалися і самі знаряддя, і завдання, що вони допомагали вирішувати. Так, перший піднятий камінь збільшив фізичні можливості людини, винахід колеса підвищив швидкість його пересування, а електронні засоби зв'язку розширили можливості розуму.

1. Обговоріть, як змінилося стан навколишнього природного середовища під час еволюції знарядь праці. Охарактеризуйте помічені вами зміни з погляду позитивних та негативних ефектів (якщо такі мали місце).

2. Аргументуйте, які засоби праці ви зарахували б до найстійкіших.

Завдання 4

Обговорення передумов сталого розвитку (у висловлюваннях великих людей)

Проаналізуйте запропоновані висловлювання з погляду одного (або кількох) з відомих вам компонентів стійкості: **екологічної цілісності, економічної ефективності** або **справедливості щодо доступу та розподілу благ**, – який, на вашу думку, найбільше розкриває зміст кожного з висловлювань:

- Все найкраще в природі належить усім разом (Петроній Арбітр Гай).
- Гони природу вилами, вона все одно повернеться (Горацій).
- Природа дає достатньо, щоб задовольняти природні потреби (Сенека).
- Природа нічого не дає людям без особливих зусиль (невідомий автор).
- Природа – це книга, яку треба прочитати та правильно зрозуміти, помилкове розуміння завдає великої шкоди (Мікаел Лазаревич Налбандян).
- Не будемо ... надто спокушатися нашими перемогами над природою. За кожен таку перемогу вона нам мстить (Фрідріх Енгельс).
- Природа – не байдуже середовище технічного свавілля, хоча до часу вона терпить і сваволлю, і живу подобу людини (П.А. Флоренський).

Завдання 5

Господарські рішення у контексті сталого розвитку. Аналіз результатів природоохоронних заходів

Хімічне підприємство здійснило такі заходи:

- підвищило ступінь переробки сировини;
- налагодило переробку відходів та виробництво нової продукції;

- знизило витрати на очисні заходи;
- зменшило номенклатуру нерентабельних видів продукції;
- здійснило вихід нові рентабельні ринки збуту;
- здійснювало нічне відкриття фільтрів для мінімізації їхнього зносу, що спричинило викид подвійної норми газів в атмосферу.

1. Проаналізуйте проведені заходи та визначте, які з них сприяють зменшенню ентропії підприємства, а які – довкілля.

2. Чи можна вважати дії підприємства загалом відповідними цілям та принципам сталого розвитку? Аргументуйте відповідь.

3. Визначте зацікавлені сторони у цій ситуації. Як можуть вплинути на дії підприємства?

Завдання 6

Зміни клімату як перешкода по дорозі сталого розвитку.

Одне з найважливіших завдань, яке має вирішити сучасне суспільство для забезпечення сталого розвитку, – запобігання кліматичним змінам.

Дні 21–25 вересня 2009 р., оголошені Всесвітнім тижнем кліматичних змін, присвячені саміту ООН з проблем зміни клімату, що відбувся 22 вересня 2009 року.

У рамках Всесвітнього тижня кліматичних змін громадські організації розробили різноманітні заходи.

Понеділок, 21 вересня, був присвячений ознайомленню людей із проблемою кліматичних змін. Вівторок, 22 вересня, оголошено "зеленим днем". Цього дня в одязі мають бути представлені зелені кольори на знак вашої солідарності з природою та розуміння всієї важливості проблеми кліматичних змін. Середа, 23 вересня – День енергетичної нейтральності, Європейський день без автомобіля. Цього дня варто відмовитись від використання авто та спробувати дістатися на роботу (місце навчання) на велосипеді, тролейбусі, метро, пішки або використовуючи інший екологічний вид транспорту. Постарайтесь якнайменше використовувати електроенергію.

1. Чи знайомі ви із проблемою зміни клімату? Що вам відомо про це? Якими є наслідки таких змін? Що відбувається у Вашій країні?
2. Проаналізуйте основні причини кліматичних змін. Вплив яких із них можна значно зменшити чи усунути загалом силами окремої людини (громадян країни)?
3. Запропонуйте комплекс «Домашніх способів запобігання кліматичним змінам», який буде посильний кожному?

Завдання 7

Визначення найефективніших інструментів та шляхів вирішення глобальних екологічних проблем.

Завдання:

- проаналізувати еколого-економічні аспекти глобальних екологічних проблем (причини та наслідки);
- розглянути взаємозв'язок глобальних екологічних проблем та місце глобального потепління клімату;
- визначити найбільш ефективні механізми та інструменти для вирішення глобальних екологічних проблем.

Література [1, 2]

Семінар 2

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Мета: поглибити набуті знання на лекційних заняттях та самостійному вивченні, навчитись донести свою думку до аудиторії.

Тривалість заняття: 6 годин

Необхідно самостійно підготувати доповідь на обрану тему та доповісти її, додати свої думки, ставлення до обраної теми. Обсяг однієї доповіді становить 3 сторінки А4 (10-15 сторінок презентації).

Теми підготовки доповідей

1. Які тенденції характерні для цивілізації ХХІ сторіччя?
2. Чому науково-технічна революція є викликом ХХІ сторіччя?
3. Чому економічне піднесення зруйнувало екосистеми Землі?
4. Хто автором ідеї сталого розвитку суспільства?
5. Що таке індекс розвитку?
6. Яка концепція відома як "Планета Земля"?
7. Що є першопричиною екологічних проблем у всьому світі?
8. Чому збереження клімату означає перехід до альтернативних джерел енергії?
9. Яка роль науки у вирішенні аспектів сталого розвитку в Україні?
10. Що потрібно розуміти під рівнем життя?
11. Що передбачає принцип "розвиватись у рамках можливостей планети"?
12. Що має на увазі принцип "мінімізація виснаження невідновлюваних ресурсів"?
13. Чому розробку та реалізацію принципів сталого розвитку необхідно розпочинати на локальному рівні?
14. Чому обмеженість ресурсів не повинна означати зменшення інвестицій в охорону навколишнього середовища?
15. Що таке індикатори сталого розвитку?
16. Навіщо потрібний моніторинг індикаторів сталого розвитку?
17. У чому полягає необхідність реформи в екологічній політиці?
18. Чому проблема покращення здоров'я населення є найголовнішою щодо пріоритетів у галузі охорони навколишнього середовища?

19. Чому стан природних компонентів (вода, повітря, ґрунт) є причиною захворювань населення?
20. Чому стабілізація чисельності населення є питанням зміни репродуктивної поведінки?
21. Як в Україні виконується принцип Конвенції про права дитини “забезпечення виживання та розвитку дітей”?
22. Які органи влади опікуються проблемами дітей в Україні?
23. Чому в умовах УР важливе посилення ролі жінок?
24. Яким є стан аграрного сектору в Україні в умовах переходу до сталого розвитку?
25. Як можна охарактеризувати сучасний етап взаємодії людини з природою?
26. У чому особливості формування національної стратегії сталого розвитку в Україні?
27. Яку вигоду отримає від реалізації природоохоронного заходу підприємство?
28. Як розраховується плата за забруднення атмосферного повітря внаслідок викидів зі стаціонарних джерел, що стягується в Україні? Яким є джерело її оплати? Куди надходять гроші від плати за забруднення?

Література [2]

Семінар 3

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ І СУСПІЛЬСТВА

Мета: навчитися аналізувати, пропонувати свої власні рішення дотримання стратегії сталого розвитку.

Тривалість заняття: 2 години

Завдання 1

Обговорення причин забруднення та виснаження природних ресурсів

Існує думка, що забруднення та виснаження природних ресурсів пов'язане з наступними помилками ринку у соціально оптимальному розподілі ресурсів:

1. Наявність зовнішніх (екстернальних) ефектів, що виникають внаслідок того, що ціни не можуть адекватно відображати всі витрати та вигоди, пов'язані з виробництвом та споживанням товарів та послуг, що призводить до соціально неефективного розподілу ресурсів.

2. Відсутність врахування інтересів майбутніх поколінь у поточних ринкових відносин. Виснаження природних ресурсів пов'язують також із тим, що ринок постійно знецінює майбутнє на користь поточного споживання. Відсутність нових поколінь на ринковій арені обумовлює недооцінку природних ресурсів та їхню експлуатацію переважно сучасним поколінням.

3. Нестача інформації. Споживач може усвідомлювати чи ігнорувати можливість загрози споживання екологічно небезпечних продуктів, вважаючи, що небезпека несуттєва і оборотна.

4. Мобільність ринку. Можливість ринку запропонувати альтернативний вибір у перевагах (змінити місце проживання, розміщення виробництва тощо) сприяє зростанню забруднення. Ринкові умови дають змогу ігнорувати проблему замість того, щоб її ефективно вирішувати.

Сучасні ліберали переконані в тому, що тільки уряд здатний згладити екологічні проблеми.

Прокоментуйте наведені вище причини погіршення якісних характеристик природних ресурсів. Чи поділяєте ви думку сучасних лібералів? Прокоментуйте термін "зовнішні (екстернальні) ефекти"; Наведіть приклади екстерналій.

Як ви вважаєте, чому у вирішенні екологічних проблем ліберали віддають перевагу державі? Які інструменти державного регулювання можуть бути використані? Як можна визначити ефективність їх використання?

Завдання 2

Мотивація еколого-економічних перетворень на підприємствах

У разі відсутності чітко регламентованих стандартів для підприємств є певні мотиви еколого-економічних перетворень.

Зниження норм споживання ресурсів, або зниження обсягу відходів, або запобігання забрудненню дозволяють заощадити кошти шляхом зменшення запасу матеріалів.

Добровільне зниження впливу підприємств на природне середовище дозволяє мінімізувати майбутні екологічні ризики та витрати на проведення заходів щодо очищення та відновлення території від забруднення.

Компанії, екологічний рівень яких вищий, ніж у конкурентів, отримують значні переваги над ринком.

Нові екологічно чисті продукти та технології можуть сприяти підвищенню попиту на них та створюють нові перспективи для бізнесу.

Компанії з активною природоохоронною політикою користуються гарною репутацією, що приваблює кваліфіковані кадри, покращує моральний клімат у колективі, залучає інвесторів, підвищує довіру суспільства, сприяє покращенню управління фірмою.

Чи достатньо, на вашу думку, перерахованих мотивів? Які є основними, які можна віднести до категорії супроводжуючих? Подумайте і, по можливості, продовжіть цей перелік.

Завдання 3

Управління стандартизацією та якістю та сталий розвиток

Стандартизація має багато аспектів.

Економічний аспект стандартизації характеризується тим, підвищення якості є основою підвищення ефективності економіки країни: збільшення прибутку організацій (збільшення доходної частини бюджетів всіх рівнів); економія енергоресурсів сировини; реалізація в масштабах регіону, країни або

країн світу (наприклад, діяльність фірм зі світовим ім'ям Samsung, Philips та ін.).

Політичний аспект стандартизації відображається в тому, що широкомасштабне виробництво якісної продукції є критерієм розвитку суспільства, показником економічного розвитку країни, а також критерієм сталого розвитку.

Соціальний аспект стандартизації має значення в контексті постачання споживачів та цілого суспільства відповідною продукцією чи послугами, а, з іншого боку, спрямований на покращення умов праці, освіти персоналу, зацікавленість у кінцевому результаті роботи всього колективу.

Екологічний аспект стандартизації полягає у раціональному, економічно обґрунтованому витраті сировини, матеріалів, енергоносіїв, випуску екологічно безпечної продукції, яка мінімально негативно (наскільки це можливо при даному рівні розвитку науки і техніки) впливає на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, зрештою на якість життя (життєдіяльності).

Науковий аспект стандартизації проявляється в тісному зв'язку позитивних сторін розвитку якості продукції (послуг) та науково-технічного прогресу (з іншого боку, він сам досягається за допомогою систематичного підвищення якості).

Організаційний аспект стандартизації полягає у вдосконаленні виробництва та системи управління організації з усіх питань (умови праці, фінансова винагорода за працю, кількісні та якісні показники, метрологічне забезпечення, стандартизація, сертифікація, маркетинг та ін.)

Завдання. Поясніть, як різні аспекти стандартизації працюють на вирішення завдань сталого розвитку.

Завдання 4

Форми реалізації концепції зеленого маркетингу

У контексті зеленого маркетингу дуже актуальною проблемою є покращення упаковки. Наприклад, у молочній галузі для йогуртів

використовують упаковку, що складається на 60 відсотків із крейди. На такій упаковці можна у високій якості надрукувати всю необхідну інформацію, але в її складі є крейда, що передбачає часткову самоутилізацію цієї упаковки.

У яких галузях можлива реалізація концепції зеленого маркетингу? Яким чином?

Завдання 5

Управління розвитком рекреаційних зон як фактор досягнення сталого розвитку

У 1970-х роках на східному узбережжі Іспанії швидко розвивався екотуризм. Проте внаслідок засмічення та псування прибережної зони через переповненість курортів дана територія стала непридатною для відпочинку. Популярність місцевості впала, туристи припинили приїжджати, територія спорожніла.

Прокоментуйте цю ситуацію з точки зору сукупності трьох компонентів стійкості: екологічної цілісності, екоефективності економічної діяльності та справедливості щодо доступу до благ.

Завдання 6

Вплив використання ГМО на процес досягнення стійкості

Використання генетично змінених продуктів харчування – актуальне питання для України. Вкажіть основні критерії аналізу стійкості. Проаналізувавши процес застосування ГМО (геномодифіковані організми), виділіть сфери, в яких використання подібних продуктів обґрунтовано, а в яких від них слід відмовитися.

Завдання 7

Аналіз транспортної політики регіону

Дайте відповідь на наступні питання:

- Який вид транспорту використовується найбільше? Як ви оцінюєте його безпеку, комфортність та екологічність?
- Яку частину свого часу ви витрачаєте на щоденні подорожі?
- Який відсоток міської території становить частина міста, в якій здійснюються основні пересування та зосереджена більшість транспорту? Який характер цієї території (чи є парки та зелені території, житлові квартали)?
- Який вплив на навколишнє середовище має кожен вид транспорту, який ви використовуєте?
- Як ви оцінюєте ситуацію, що склалася? Що б ви запропонували для вирішення транспортної проблеми у вашому місті (проаналізуйте забезпеченість транспортом та його вплив на довкілля)?

Завдання 8

Лісокористування у штаті Вашингтон – аналіз з позиції стійкості

Щоб економіка могла функціонувати ще довгий час, її треба перетворити. Людство має дотримуватися трьох правил:

1. Обмежувати використання ресурсів, щоб екосистема встигала поглинати виробничі відходи.
2. Використовувати поновлювані ресурси з тією самою швидкістю, як і екосистема відновлює їх.
3. Вичерпувати невідновлювані ресурси повільніше, ніж створюються їх поновлювані замінники.

Використовуючи наведені правила, охарактеризуйте ситуацію, пов'язану з катастрофічною вирубкою лісів у Вашингтоні. Відновлюваним чи невідновлюваним ресурсам завдається шкода?

Визначте, який із трьох пунктів порушений. Наведіть можливі варіанти розв'язання.

Завдання 9

Координація екологічних та економічних цілей та планів розвитку

Дослідники зазначають, що екологічні плани найчастіше узгоджуються із загальними цілями економічного розвитку, з яких зазвичай виділяються три основні:

- 1) збільшення доступності та розширення розподілу основних життєзабезпечених благ (їжа, житло, охорона здоров'я, захист порядку);
- 2) підвищення рівня життя, включаючи (крім зростання доходів) забезпечення додаткових робочих місць, підвищення якості освіти, посилення уваги до культурних та загальнолюдських цінностей;
- 3) поповнення списку економічних та соціальних можливостей, доступних окремим громадянам та націям внаслідок звільнення їх не тільки від залежності від інших людей та держав, а й від невігластва та людських бід.

Обґрунтуйте важливість кожного із наведених пунктів для загальноекономічного розвитку.

Зауважте, яким чином ці економічні цілі узгоджуються з екологічними. Чи не містять зазначені напрями розвитку економічної та соціальної сфер якийсь “підступ” у світлі цілей збереження навколишнього середовища?

Завдання 10

Роль Кіотського протоколу у досягненні сталого розвитку

У середині 80-х років XX століття розпочався процес усвідомлення абсолютно нової загрози існуванню людства – глобальних змін клімату, спричинених інтенсивною господарською діяльністю людини. Першим реальним кроком до вирішення цієї проблеми став Кіотський протокол. Кіотський протокол має як прихильників, так і противників, при цьому кожна зі сторін має свою аргументацію. З якими аргументами ви могли б погодитись? Аргументуйте свою відповідь.

1. Кіотський протокол несправедливий.
2. Кіотський протокол недостатньо науково обґрунтований.
3. Кіотський протокол – лише торговий інструмент для “новим видом товару”.

4. Кіотський протокол не дозволить зменшити темпи кліматичних змін.

Література [1, 2]

Семінар 4 **ЕКОІНВІСТИЦІЇ ТА ЕКОІННОВАЦІЇ**

Мета: навчитись виявляти екологічний стан міста (області, країні) та надавати пропозиції вирішення проблем.

Тривалість заняття: 2 години

Як відомо, інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою одержання прибутку чи досягнення соціального ефекту (Економіка, 2002).

Сьогодні дедалі активніше використовується термін “екоінвестиції”. Чіткого визначення екоінвестицій немає. У широкому значенні екоінвестиції – це інвестиції, створені задля реалізацію проектів у сфері охорони навколишнього середовища. Проте розроблено схему цільових екологічних інвестицій (ЦЕІ).

Схема ЦЕІ – новий фінансовий інструмент, в основі якого лежить наступний принцип: доходи, отримані країнами від реалізації встановлених квот у рамках міжнародної торгівлі викидами, використовуються для здійснення проектів, покликаних забезпечити додаткове скорочення викидів або підтримати формування необхідних навичок та знань, проведення освітніх чи соціальних програм, які б домогтися скорочення викидів у перспективі.

Екоінвестиції дуже тісно пов'язані з екоінноваціями. Інновація – це кінцевий результат діяльності зі створення та використання нововведень, втілених у вигляді вдосконалених або нових товарів (виробів або послуг),

технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва та збуту товарів, які сприяють розвитку та підвищенню ефективності функціонування підприємств, що їх використовують (Економіка, 2002). Особливо актуальні сьогодні екоінновації.

Під екоінноваціями слід розуміти нововведення у галузі техніки, технології, організації праці та управління, які створюють можливості екологізації суспільного виробництва та споживання продукції.

Враховуючи вищевикладену інформацію та зважаючи на те, що велика інвестиційна компанія N, що працює у сфері екоінвестицій та екоінновацій, готова вкладати гроші в проекти, спрямовані на вирішення екологічних проблем, вивчіть екологічну ситуацію у вашому місті (області, країні) та надайте на N розгляд компанії ваші пропозиції. Для цього вам потрібно:

1. Скласти перелік екологічних проблем міста (області, країни).
2. Визначити найбільш актуальні екологічні проблеми, які потребують негайного вирішення.
3. Визначити сторони, зацікавлені у вирішенні цієї проблеми (проблем) та обґрунтувати значущість вирішення цієї проблеми.
4. Визначити основних учасників, які будуть залучені до роботи щодо вирішення проблеми.

5. Скласти план заходів (бізнес план). Для написання бізнес-плану використовуйте таку структуру:

- 1) короткий опис компанії та галузі;
- 2) продукція та послуги;
- 3) дослідження та розробки;
- 4) аналіз ринку;
- 5) аналіз конкуренції;
- 6) план маркетингу;
- 7) виробничий план;
- 8) управління та власність;
- 9) адміністрація та персонал;

- 10) організаційний план;
- 11) аналіз ризиків;
- 12) фінансовий план;
- 13) додатки до бізнес-плану.

Література [3, 4]

Семінар 5

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ

Мета: ознайомитись та проаналізувати стратегію сталого розвитку України до 2030 року

Тривалість заняття: 2 години

1. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Національні цілі сталого розвитку базуються на політичних, економічних, соціальних, екологічних, моральних і культурних цінностях, властивих українському суспільству. Вони визначають спрямованість стратегії на турботу про спільне благо та захист національних інтересів України.

Кардинальні зміни, пов'язані з Революцією гідності та курсом на євроінтеграцію, обумовлюють можливість побудувати нову Україну на принципах сталого розвитку, верховенства права, захисту прав людини, демократії, солідарності, належного врядування. У 2030 році Україна вбачається країною, в якій заліковані рани, спричинені воєнними діями на сході України, і яка розвивається за принципами сталого розвитку.

Стратегія сталого розвитку України до 2030 року орієнтована на вектори, визначені в Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020":

- **вектор розвитку** - забезпечення сталого розвитку країни, проведення структурних реформ, забезпечення економічного зростання екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення господарської діяльності;
- **вектор безпеки** - забезпечення безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій та приватної власності, забезпечення миру і захисту кордонів, чесного та неупередженого правосуддя, невідкладне проведення очищення влади на всіх рівнях та забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції.
- **вектор відповідальності** - забезпечення гарантій кожному громадянину, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, мати доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах;
- **вектор гордості** - забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт.
- **Метою Стратегії** є забезпечення високого рівня та якості життя населення України, створення сприятливих умов для діяльності нинішнього та майбутніх поколінь та припинення деградації природних екосистем шляхом впровадження нової моделі економічного зростання, що базується на засадах сталого розвитку. Досягнення цієї мети відповідає світоглядним цінностям і культурним традиціям українського народу та міжнародним зобов'язанням України.

2. КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЇ

Захист прав людини. Захищати права усіх людей на життя у такому природному та соціальному середовищі, яке б підтримувало людську гідність та здоров'я, уникати дискримінації, забезпечувати рівність можливостей та зменшувати нерівність у доходах.

Верховенство права. Дотримуватися прозорого, підзвітнього та демократичного порядку прийняття законів і їх введення в дію. Забезпечувати рівність перед законом усіх фізичних і юридичних осіб, а також інституцій. Забезпечити вільне, неупереджене і незалежне правосуддя.

Належне врядування. Забезпечити результативність, ефективність, відкритість та інклюзивність управлінського процесу, підзвітність та відповідальність суб'єктів управління. Сприяти переходу до горизонтальної системи суспільної координації прийняття та реалізації управлінських рішень за участі всіх заінтересованих сторін на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Участь громадськості. Забезпечувати участь громадян у процесі прийняття рішень. Запровадити належні процедури для інформування, консультацій та участі всіх заінтересованих сторін та інституцій громадянського суспільства.

- ***Участь представників бізнесу та соціальних партнерів.*** Забезпечити формування соціального діалогу, запровадження корпоративної соціальної відповідальності й державно-приватного партнерства з метою сприяння співпраці та виконання загальних зобов'язань для досягнення сталого споживання і виробництва.

- ***Інтеграція політики та управління.*** Сприяти інтеграції економічної, соціальної та екологічної політик, узгодженості галузевих і регіональних політик на всіх рівнях управління з метою підвищення їх внеску у сталий розвиток.

- ***Солідарність всередині поколінь і між поколіннями.*** Задовольняти потреби нинішнього покоління, не ставлячи під загрозу можливість наступних поколінь реалізовувати свої потреби.

- ***Використання найкращих з наявних знань.*** Забезпечити всі необхідні умови для того, щоб політика розроблялася, оцінювалася та реалізовувалася на основі найкращих з наявних знань і була економічно, соціально та екологічно результативною.

- **Принцип запобігання.** Застосовувати процедури оцінки впливу на довкілля і стратегічної екологічної оцінки. Використовувати превентивні заходи з метою запобігання негативним наслідкам для довкілля та здоров'я людини на стадії планування діяльності.

- **Принцип "користувач платить".** Зобов'язати користувачів будь-яких природних ресурсів повністю платити за їх використання та подальше відновлення.

- **Принцип "забруднювач платить".** Зобов'язати забруднювачів платити за шкоду, якої вони завдають здоров'ю людини та довкіллю, відповідно до реальних витрат на відшкодування заподіяної шкоди, які несе суспільство. Забезпечити цільове спрямування цих відшкодувань на відновлення екосистем та охорону здоров'я населення.

3. НАЦІОНАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Стратегічна ціль 1. Сприяння інклюзивному збалансованому низьковуглецевому економічному зростанню та життєстійкій інфраструктурі

- **Операційна ціль 1.1.** *Сприяти тривалому інклюзивному збалансованому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.*

- **Операційна ціль 1.2.** *Створити життєстійку інфраструктуру, сприяти інклюзивному енергоефективному та інноваційному промисловому розвитку.*

Стратегічна ціль 2. Забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку

- **Операційна ціль 2.1.** *Сприяти сталому розвитку агропромислового комплексу.*

- **Операційна ціль 2.2.** *Забезпечити доступ до економічно прийнятних, надійних, низьковуглецевих джерел енергії для всіх та підвищити ефективність використання енергії.*

- **Операційна ціль 2.3.** *Забезпечити сталий розвиток регіонів на основі збереження національних культурних цінностей і традицій.*

Стратегічна ціль 3. Подолання бідності та скорочення нерівності, зокрема гендерної

- **Операційна ціль 3.1.** *Подолати бідність.*
- **Операційна ціль 3.2.** *Скоротити нерівність.*
- **Операційна ціль 3.3.** *Забезпечити гендерну рівність.*

Стратегічна ціль 4. Забезпечення охорони громадського здоров'я, благополуччя та якісної освіти в безпечних і життєстійких населених пунктах

- **Операційна ціль 4.1.** *Забезпечити охорону громадського здоров'я та сприяти благополуччю для всіх у будь-якому віці.*
- **Операційна ціль 4.2.** *Забезпечити інклюзивну та справедливую якісну освіту і сприяти можливостям навчатися впродовж усього життя для всіх.*
- **Операційна ціль 4.3.** *Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєстійкими та збалансованими.*

Стратегічна ціль 5. Забезпечення переходу до моделей збалансованого споживання і виробництва, збалансованого управління природними ресурсами та зміцнення заходів реагування на зміну клімату

- **Операційна ціль 5.1.** *Забезпечити перехід до моделей збалансованого споживання та виробництва.*
- **Операційна ціль 5.2.** *Забезпечити інтегроване управління водними ресурсами і доступ до санітарії для всіх.*
- **Операційна ціль 5.3.** *Вжити невідкладних заходів для боротьби зі зміною клімату та наслідками зміни клімату.*

Стратегічна ціль 6. Збереження наземних і морських екосистем та сприяння збалансованому використанню їхніх ресурсів

- **Операційна ціль 6.1.** *Забезпечити збереження, відновлення та збалансоване використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем та їхніх екосистемних послуг.*
- **Операційна ціль 6.2.** *Забезпечити збалансоване використання та захист морських і прибережних екосистем.*
- **Операційна ціль 6.3.** *Мінімізувати деградацію природних середовищ існування та припинити втрати біологічного та ландшафтного різноманіття.*

Стратегічна ціль 7. Забезпечення безпеки та доступу до правосуддя, створення підзвітних та інклюзивних інституцій

- **Операційна ціль 7.1.** *Сприяти мирним та інклюзивним спільнотам для сталого розвитку та забезпечити безпеку держави.*
- **Операційна ціль 7.2.** *Забезпечити доступ до правосуддя і захист прав для всіх.*
- **Операційна ціль 7.3.** *Створити ефективні, підзвітні та інклюзивні інституції на всіх рівнях.*

4. ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ

Загальна відповідальність за впровадження Стратегії покладається на Кабінет Міністрів України.

Повноваження щодо координування дій, стратегічного планування, впровадження Стратегії, моніторингу та регулярного огляду прогресу у реалізації Стратегії покладаються на новостворену Національну агенцію зі сталого розвитку при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України з повноваженнями щодо стратегічного планування переходу до сталого розвитку, координації міжгалузевої взаємодії, інтеграції економічної, соціальної та екологічної політики і моніторингу впровадження Стратегії.

Для зміцнення інституційної бази сталого розвитку необхідно:

- створити в усіх міністерствах, регіональних і місцевих органах влади управлінські підрозділи зі сталого розвитку;

- розробляти комплексні прогностичні документи щодо змін природно-ресурсного потенціалу, рівня життя і здоров'я населення та стану довкілля;
- визначити систему цілей сталого розвитку на регіональному рівні;
- здійснювати обов'язкову оцінку впливу на реалізацію Стратегії на етапі затвердження цих рішень;
- впровадити на всіх рівнях системи освіти України головні положення Стратегії ЄЕК ООН освіти для сталого розвитку;
- забезпечити проведення стратегічної екологічної оцінки галузевих і регіональних політик та основних управлінських рішень.

ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Нормативно-правові інструменти. Зміцнення нормативно-правової бази є необхідною умовою для належної реалізації Стратегії. Для цього потрібно:

- забезпечити розроблення Національного плану дій зі сталого розвитку і його впровадження;
- законодавчо забезпечити перехід від соціально-економічного планування до еколого-соціально-економічного планування розвитку країни, регіонів і населених пунктів (до планування сталого розвитку);
- забезпечити регулярне проведення експертизи законопроектів та нормативно-правових актів на відповідність їх принципам сталого розвитку з метою створення відповідного правового поля і стимулюючих фінансово-економічних механізмів.

Фінансові інструменти. Однією з найважливіших умов належного виконання Стратегії є узгодження цілей і завдань Стратегії з національним бюджетним процесом. Одним з інструментів є комплексний аналіз видатків галузевих міністерств в аспекті реалізації цілей і завдань Стратегії. Інтеграція принципів сталого розвитку в наявні механізми планування розвитку - це ще один засіб узгодження Стратегії з бюджетним процесом.

Для забезпечення належного фінансування заходів на виконання Стратегії необхідно:

- підвищити ефективність податкової системи шляхом удосконалення системи оподаткування та впровадження європейських принципів належного управління у сфері оподаткування;
- забезпечити поліпшення інвестиційного клімату та запровадити заходи заохочення іноземних і вітчизняних інвесторів вкладати кошти з наданням пріоритетності інвестиціям, спрямованим на реалізацію цілей Стратегії;
- впровадити нову модель державного управління інвестиційною діяльністю з метою сприяння інвестиціям у високотехнологічні та експортоорієнтовані сектори економіки.

Економічні інструменти. Сформувані прозорі механізми залучення міжнародної фінансової допомоги для вирішення системних питань розвитку, насамперед відновлення та структурної перебудови економіки Сходу України.

Для розвитку бізнесу та конкуренції необхідно:

- до 2020 року забезпечити всеохоплююче спрощення процедур відкриття бізнесу та супроводу його господарської діяльності, в тому числі через поширення практики електронного врядування;
- забезпечити динамічну адаптацію національної системи технічного регулювання до норм технічних регламентів ЄС, спрощення процедур сертифікації та визнання національних органів визначення відповідності на ринках країн ЄС;
- створити мережі міжрегіональних мобільних сучасних лабораторій для підтвердження відповідності якості товарів та вирішення спірних питань щодо рівня їх якості, забезпечення відповідного маркування товарів;
- забезпечити економічну обґрунтованість ціноутворення для товарів і послуг природних монополій шляхом запровадження належного регулювання їх діяльності;
- удосконалити процедури виявлення та припинення антиконкурентних дій;

- забезпечити належний захист внутрішнього ринку від контрафактної та контрабандної імпоротної продукції.

- **Інформаційно-комунікаційні інструменти.** Здійснювати послідовне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій із забезпеченням їх загальнодоступності, інтеграції у традиційні сектори економіки та суспільного життя, інформатизації діяльності органів влади та самоврядування й формуванням засад електронного врядування для сталого розвитку.

- Створити систему об'єктивного інформування всіх заінтересованих сторін про політичні, економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку України та світу.

- Створювати та підтримувати роботу інформаційно-аналітичних центрів, освітніх та науково-дослідних установ з питань сталого розвитку та центрів кращих практик сталого розвитку.

- **Дослідження та розробки.** Надавати пріоритетність розробленню та впровадженню екологічно безпечних технологій, у тому числі енергоощадних і низьковуглецевих, впровадженню на цій основі засад сталого розвитку традиційних галузей національної економіки, підвищення ефективності енергетичного сектору, зниженню енергоємності систем життєзабезпечення.

- Посилити наукову обґрунтованість рішень у сфері забезпечення сталого розвитку, сприяти випереджаючому розвитку досліджень, що забезпечують оцінку природно-ресурсного потенціалу України, просторове планування його ефективного використання.

- **Освітні та просвітницькі інструменти.**

- Збалансоване суспільство є суспільством знань. Для розв'язання численних проблем розвитку будуть потрібні нові знання, уміння та компетентності, необхідні для глибокого розуміння складних проблем і вирішення взаємопов'язаних питань суспільного життя. Необхідно залучати вищі навчальні заклади та інститути НАН України, інші науково-дослідні та

інформаційно-аналітичні центри до вивчення та обґрунтування шляхів розв'язання регіональних екологічних, соціальних та економічних проблем.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У сфері міжнародного співробітництва з питань сталого розвитку пріоритетними є такі завдання:

- забезпечити виконання міжнародних зобов'язань у сфері сталого розвитку;
- зміцнити співробітництво з міжнародними організаціями, зокрема інституціями ЄС, щодо забезпечення реалізації Стратегії;
- під час укладання міжнародних договорів забезпечити захист національних інтересів України;
- розширювати міжнародну співпрацю України у сфері науки та технологій, орієнтовану на капіталізацію науково-технологічного сектору країни, структурну модернізацію національної економіки та збалансованого природокористування;
- зміцнювати партнерську співпрацю на міжнародному рівні з метою досягнення глобальних цілей сталого розвитку, зокрема у регіональному вимірі на засадах транскордонного співробітництва.

МОНІТОРИНГ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СТРАТЕГІЇ

Для забезпечення всеосяжного і глибокого моніторингу всього комплексу цілей і завдань Стратегії необхідно:

- розробити та впровадити у статистичну звітність усіх рівнів індикатори сталого розвитку, зокрема у регіональному розрізі;
- забезпечити формування масиву доступних структурованих статистичних даних шляхом удосконалення системи національної статистики, відповідно до вимог Базових принципів офіційної статистики ООН.

На основі цільових показників та індикаторів, визначених у Стратегії необхідно організувати відкриту та загальнодоступну систему моніторингу

стану довкілля, стану населення та господарства за ключовими показниками сталого розвитку.

Координацію моніторингу впровадження та проведення оцінки результативності Стратегії здійснюватиме орган, відповідальний за впровадження Стратегії, який виконуватиме такі функції:

- щорічно проводити аналіз виконання завдань з точки зору досягнення цілей Стратегії і в разі необхідності надавати пропозиції щодо пріоритетів політики сталого розвитку і засобів та інструментів впровадження Стратегії;
- перевіряти результати впровадження Стратегії, зокрема досягнення планових цільових показників;
- регулярно готувати та видавати "Національну доповідь про сталий розвиток України", в якій буде представлена інформація про прогрес у реалізації Стратегії і яка включатиме поточні значення показників збалансованості розвитку;
- регулярно розробляти Національні плани дій переходу до сталого розвитку на регіональному та національному рівнях, здійснювати моніторинг їх виконання та в разі необхідності пропонувати зміни і доповнення.

Стратегії галузевого та регіонального розвитку мають бути гармонізованими зі Стратегією та Національним планом дій зі сталого розвитку.

Література [5, 6]

Семінар 6

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВОЇ АСОЦІАЦІЇ

Мета: навчитись розробляти стратегії розвитку житлової асоціації, впроваджувати стратегію сталого розвитку у повсякденне життя

Тривалість заняття: 2 години

Як дуже корисний матеріал для розробки та реалізації Стратегії розвитку житлової асоціації рекомендуємо використовувати німецький посібник «Німецький кодекс стійкості - специфічне доповнення для галузі житлового господарства»² (вересень 2014 р.).

Цей посібник розроблено в рамках загального «Кодекса сталого розвитку»³, прийнятого Радою зі сталого розвитку у 2011 році та оновленого у 2014 році. Даний Німецький кодекс стійкості (ПКС) є стандартом для забезпечення прозорості при поданні галузевих звітів про заходи щодо стійкості та може використовуватися організаціями будь-якого обсягу чи юридичної форми. Документ є зручним, табличний формат для викладу інформації з метою оцінки заходів щодо стійкості.

Нижче представлений адаптований до наших соціально-економічних умов та до цільового об'єкту цієї методики (житловим асоціаціям та їх дочірнім компаніям у ЖКГ) варіант основної таблиці «Німецького кодексу стійкості – специфічного доповнення для галузі житлового господарства», що містить 20 груп критеріїв, важливих для планування, розробки, реалізації та моніторингу заходів у рамках Стратегій.

Критерії стійкості

Критерії стійкості 1–4 із загальних питань стратегії

1. Стратегічний аналіз та заходи

Заходи (приклади)	Аналіз шансів та ризиків
Експлуатація житлового фонду	Приклади: • Рік будівництва та структура житлофонду • Структура мешканців • Структура платежів за житло • Енергетичний стан • Безбар'єрне середовище
Містобудування	Приклади: • Містобудівні вимоги • Демографічний розвиток

	• Нове будівництво/знесення • Економія площ для будівництва • Соціальні стандарти • Уникнення джентрифікації
Інвестори-забудовники	Приклад: • Потенціал забудовника, шанси та ризики
Співробітники асоціації	Приклад: • Вікова структура та освіта

2. Аспекти стійкості, що надають суттєвий вплив на роботу

Заходи (приклади)	Стратегія та здійснення
Експлуатація житлового фонду	Приклади: • Енергозберігаюча санація житлофонду • Стратегія нового будівництва (у тому числі у співпраці із забудовником) • Знесення бар'єрів у старому житлофонді на прибудинковій території • Допомога між сусідами
Містобудування	Приклад: • Активний партнер муніципалітету у рамках розвитку міста
Інвестор-збудувник	Приклад: • Будівництво будинків/квартир для людей з низькими та середніми доходами, а також для особливих верств населення (клубних, для молоді, для літніх)
Керівництво співробітниками	Приклади: • Створення сучасної структури, політики та культури організації • Заходи щодо сприяння здоров'ю • Концепції навчання та підвищення кваліфікації

3. Цілі у сфері стійкості

Наприклад: цілі розвитку організації: • Розвиток власного капіталу • Підвищення ринкової вартості нерухомості
Наприклад: екологічні та соціальні цілі щодо житлового фонду: • Цілі енергозберігаючої санації • Цілі скорочення викиду CO₂ • Перепланування з урахуванням вікової структури, цілі в галузі демографії • Цілі в галузі нового будівництва

• Підвищення якості життя та доступного житла із соціального погляду
Розвиток співробітників

4. Ланцюжок видів діяльності, що створюють додану вартість

Наприклад: менеджмент житлофонду; модернізація та нове будівництво: • Вживані при будівництві та ремонті матеріали (цегла, панельний будинок, каркасний будинок, утеплювачі, штукатурки, фарби, покрівлі) • Будівельні матеріали (соціальні та екологічні критерії) • Постачання енергії, відновлювані джерела енергії

Критерії стійкості 5–10 у сфері менеджменту процесів

5. Відповідальність

Асоціації визначають членів керівництва, відповідальних за сталий розвиток
Наприклад: • Члени правління • Члени дирекції • Залучені до штату експерти зі сталого розвитку

6. Правила та процеси

Асоціація визначає та фіксує, як включають стратегію розвитку за допомогою правил та процесів в оперативне керівництво організацією
Наприклад: • Політика якості • Зміни до статуту • Розробка положень щодо розвитку

7. Контроль

Асоціація інформує, як і які індикатори стійкості використовують у сфері регулярного планування та контролю
Наприклад: • Викид (скорочення викиду) CO₂ житлофонду • Питома вага від усього житлофонду квартир, які повністю або частково сановані • Витрати на соціальні проекти • Оцінка рівня безбар'єрного середовища

8. Системи стимулювання

Асоціація інформує, які використовує системи стимулювання для своїх співробітників

Наприклад:

- Премія за постійне сприяння розвитку асоціації
- Підвищення зарплати за участь у культурних заходах
- Премія за ідеї щодо розвитку
- Премії за еко-дружню поведінку
- Премії за пропаганду здорового способу життя
- Премії за підвищення кваліфікації

9. Залучення цільових груп

Асоціація інформує, як ідентифікують і включають у процес стійкості цільові групи, важливі з суспільної та економічної точок зору

Наприклад:

- Бізнес (ринок, ІП)
- Новобудови
- Власників квартир району, кварталу
- Комітети громадського самоврядування
- Спеціалістів адміністрації району
- Співробітників освітніх та соціальних установ

10. Інформування про стійкість

Менеджмент інновацій та продуктів. Аналіз використання ресурсів

Наприклад:

- Консультації мешканців з питань енергозбереження, скорочення споживання води, утворення та утилізації сміття
- Впровадження служби хаусмайстрів
- Диджиталізація процесів, модельні проекти, мультимедіа, інформаційні системи
- Участь у науково-дослідних проєктах

Критерії 11–13 щодо навколишнього середовища

11. Використання природних ресурсів

Асоціація повідомляє, в якому обсязі використовують для життєвого циклу природні ресурси (воду, землю, сміття, енергію, площу)

Наприклад:

- Інформація про споживання ресурсів у роботі дирекції (енергоспоживання, автомобільний парк, витрачання паперу, поділ сміття тощо)
- Інформація про кадастрову вартість землі або оренду приміщень, паркувань для асоціації

12. Менеджмент ресурсів

Асоціація повідомляє, які якісні та кількісні цілі поставила

Наприклад:

- Обсяг залучених інвестицій, що плануються, для модернізації житлового фонду
- Кількість запланованих для оновлення тепловузлів (з автоматизацією)
- Використання відновлюваних джерел енергії
- Використання екологічних будівельних матеріалів

13. Викиди, що впливають на клімат

Асоціація повідомляє про шкідливі викиди

Наприклад:

- Викиди від власної котельні
- Викиди від котельні постачальника ресурсів

Критерії 14–16 з питань товариства

14. Дотримання трудових прав працівників

Організація доповідає, як вона дотримується визнаних на національному та міжнародному рівні стандарти дотримання прав співробітників, а також як їх залучає в менеджмент стійкості

Наприклад:

- Дотримання вимог щодо мінімальної заробітної плати
- Особливості укладання трудових договорів із працівниками
- Чи передбачено право виступати з ініціативою розвитку
- Чи передбачено у контрактах обов'язок виплати компенсації у разі звільнення з ініціативи Асоціації
- Припинення нелегальної («сірої») зайнятості у підрядних фірмах

15. Рівність шансів

Асоціація інформує, як вона дотримується рівності можливостей та статі

Наприклад:

- Гендерна рівність під час працевлаштування
- Вікова структура працівників
- Чи є дискримінація за віком
- Відсоткова частина жінок/чоловіків (у складі всього персоналу, а також керівництва)

16. Кваліфікація

Асоціація інформує про політику у сфері розвитку потенціалу співробітників

Наприклад:

- Витрати навчання
- Відсоток працівників, які підвищують кваліфікацію

17. Права людини

Асоціація інформує про політику у сфері реалізації прав людини

Наприклад:

- Наявність соціального пакету
- Забезпечення права участі у виборах та виборних органах
- Членство у профспілці
- Наявність страховки та медичного страхування

18. Суспільство

Асоціація інформує про участь у розвитку місцевого співтовариства

Наприклад:

- Допомога між сусідами, дні двору, дні сусідів
- Співпраця із соціальними установами
- Організація громадської роботи
- Свята мікрорайону, спортивні свята
- Вільний час дітей, робота гуртків та секцій
- Організація благодійних заходів для місцевої спільноти мікрорайону

19. Політичний вплив

Асоціація інформує про можливості та рівень участі у політичних процесах

Наприклад:

- Можливість участі у прийнятті рішень на рівні району (міста)
- Можливість внесення пропозицій щодо зміни законодавства
- Організація круглих столів з органами влади та громадськістю
- Організація слухань щодо тарифів на ЖКП

• Пропозиції до законодавчого процесу тощо.

20. Попередження правопорушень

Асоціація інформує, які заходи, стандарти реалізує з метою запобігання та покарання правопорушень, насамперед корупції
--

Наприклад:

• Інформаційна робота з мешканцями з питань дотримання правопорядку • Проведення бесід із співробітниками відповідних відділів адміністрації та поліції • Наявність елементів антикорупції ційної політики

Ця таблиця може бути використана щонайменше при:

1. Розробці структури Стратегії розвитку житлової асоціації,
2. Як основа для формування системи показників Стратегії,
3. Як узагальнений короткий варіант Стратегії асоціації.

Література [5, 6]

Семінар 7

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ-2030 ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖИТЛОВОЇ АСОЦІАЦІЇ

Мета: навчитися визначати взаємодію цілей стратегії сталого розвитку та суспільства

Тривалість заняття: 2 години

Цілі сталого розвитку (ЦСР) задають орієнтири для діяльності світової спільноти на період до 2030 року. Житлові асоціації також можуть і повинні приймати посильну участь у роботі щодо їх досягнення. «Думаємо глобально, діємо локально» — це гасло роботи на місцевому рівні у сфері сталого розвитку продовжує залишатися актуальним.

Під час розробки Стратегії СР асоціації необхідно ознайомитися з текстом документа «Стратегія сталого розвитку України до 2030 року» та спробувати подивитися на діяльність асоціації «крізь призму» цього документа.

За кожною з 17 цілей ЦСР у діяльності Житлової асоціації можна передбачити, нехай і не повністю сприяють цілям ЦСР, але конкретні відносини. Наведемо лише деякі приклади таких можливостей.

Ціль 1. Ліквідація злиднів. Сприяти організації благодійних ярмарків, передачі речей тим, хто потребує...

Ціль 2. Ліквідація голоду. Регулярно проводити кампанії з роз'яснення основ стійкого споживання...

Ціль 3. Здоров'я та благополуччя. Забезпечувати організацію заходів щодо здорового способу життя, облаштування спортивних майданчиків, вести боротьбу з курінням.

Ціль 4. Якісна освіта. Створювати «Школи житлової освіти», проводити житлові диктанти та житлові уроки, оцифрувати літературу з ЖКП.

Ціль 5. Гендерна рівність. Проводити інформаційну роботу, бесіди, дотримуватися цього принципу у кадровій роботі...

Ціль 6. Чиста вода та санітарія. Контролювати дотримання всіма членами асоціації переодичності санітарного промивання трубопроводів, забезпечити контроль якості води.

Ціль 7. Недорога та чиста енергія. Допомогати членам Асоціації здійснювати енергоаудит, розробляти план енергоефективної санації, впроваджувати технології з використанням відновлюваних джерел енергії.

Ціль 8. Гідна робота та економічне зростання. Сприяти визнанню суспільством важливості професії «керуючий нерухомістю спільного домоволодіння», сприяти підвищенню кваліфікації та кар'єрному зростанню працівників організацій — членів Асоціації, підтримувати високі стандарти умов праці.

Ціль 9. Індустріалізація, інновації та інфраструктура. Сприяти впровадженню прогресивних технологій з використанням найкращих світових практик.

Ціль 10. Зменшення нерівності. Сприяти рівним умовам господарювання для державних та недержавних організацій у сфері ЖКП, діалогу з органами влади, збору коштів на створення безбар'єрного середовища для людей з обмеженими можливостями.

Ціль 11. Стійкі міста та населені пункти. Сприяти будівництву велопаркувань та місць зберігання велосипедів, розвитку електромобільного транспорту, у тому числі будівництву станцій із зарядки електромобілів.

Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво. Сприяти максимально ефективному управлінню відходами, впровадженню депозитної системи для пластикової та скляної тари...

Ціль 13. Боротьба зі зміною клімату. Сприяти популяризації концепції «зеленої» економіки, проведення екологічного аудиту, впровадження індивідуальних приладів обліку та регулювання теплоенергії...

Ціль 14. Збереження морських екосистем. Сприяти добровільній відмові від використання пластикових пакетів та популяризувати цю ідею серед населення, агітувати за користування безпечними миючими засобами членами Асоціації.

Ціль 15. Збереження екосистем суші. Сприяти складання реєстру рослин на територіях членів Асоціації та контролю за цими рослинами, організовувати збір коштів на посадку корисних для міста об'єктів рослинного світу.

Ціль 16. Мир, правосуддя та ефективні інститути. Сприяти врегулюванню суперечок та конфліктів в об'єднаннях власників, розробляти антикорупційні механізми в діяльності асоціації, інтернет-програми для прозорості прийняття рішень та звітності...

Ціль 17. Партнерство на користь сталого розвитку.

Названі лише деякі можливості як приклад.

Важливо, щоб за заходами, пов'язаними з ЦСР, було зафіксовано відповідні індикатори для подальшого контролю за виконанням Стратегії сталого розвитку.

Література [6]

Семінар 8 ІНДИКАТОРИ СТРАТЕГІЇ

Мета: навчитися складати таблицю індикаторів в динаміці, для можливості моніторингу цесів.

Тривалість заняття: 2 години

Як вихідний пункт при формуванні переліку індикаторів Стратегії «усередненої» Асоціації використовують критерії стійкості (семінар 6).

На додаток до даного переліку в кожній Асоціації можуть бути використані показники, що відображають специфічні умови даної місцевості та особливе коло завдань, які ставить перед собою Асоціація, місцева спільнота, розробляючи та реалізуючи стратегію сталого розвитку.

Бажано, щоб індикатори давалися в динаміці, для можливості моніторингу процесів (див. табл.8.1).

№ з/п	Індикатор	Роки			
		2020	2023	2025	2030
1	Критерії (див. 6й семінар)				
2					
3					
4	Задоволеність якістю обслуговування (за даними опитування населення)				
5	Якість повітря та води				
6	Кількість твердих побутових відходів, що вивозяться на звалища (на 1 тис. чол.)				

7	Кількість учасників у Громадській раді зі СР та Тематичних робочих групах				
8	Кількість реалізованих заходів (проектів) у рамках роботи зі СР				
9	Кількість ресурсів (у грошах і людино-годинниках волонтерської праці), залучених завдяки Стратегії для розвитку Асоціації, території				

Завдання:

Продумайте та сформулюйте свої дані, критерії для моніторингу за процесами розвитку стратегії сталого розвитку у вашому регіоні.

Література [7, 8]

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Устойчивое развитие: теория, методология, практика : учебник / под ред. Л. Г. Мельника. – Сумы : Университетская книга, 2016. – 1024с.
2. Боголюбов, В.М. Стратегія сталого розвитку / В.М. Боголюбов, В.А. Прилипко, Л.Є. Піскунова Л.Є. – К. : Вид. центр НАУ, 2018. – 338 с.
3. Карпаш, О.М. Філософія, екологічна етика та сталий розвиток / О.М. Карпаш, В.А. Блощинська, М.О. Карпаш // Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування. – 2010 – №2(24). – С.7-27.
4. Земля тривоги нашої. За матеріалами доповіді про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області у 2001 р. /під ред. С. Куруленка. Донецьк : Новый мир, 2002. С. 8-87. Режим доступу: <http://www.ecology.donbass.com/articles-pdf/2001web.pdf>
5. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року [Електронний ресурс] : проект Закону України від 07.08.2018 р. № 9015 / О.А. Недава, А.В. Бабак, О.В. Співаковаковський та ін. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=332>
6. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 30.09.2019 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
7. Алтухов, Е.А. Киотский протокол: история развития, цели и принципы: проекты совместного осуществления в Украине : сб. инф.-метод. матер. / Е.А. Алтухов. – Донецк : ООО "УКРДРУК", 2007. – 184с.
8. Алтухов, Е.А. Киотский протокол: нормативно-правовая база реализации проектов СО : сб. норм.-прав. док. / Е.А. Алтухов. – Донецк : ООО "Укрдрук", 2007. – 377 с.